

Damjan Možina

Četrto stoletje Konvencije ZN o mednarodni prodaji blaga (CISG) v Sloveniji: izzivi in izkušnje

1. Uvod
2. CISG in pogodbe v praksi: pogoste izključitve
3. CISG na sodiščih
4. Vpliv CISG na zakonodajo, izobraževanje in znanost
5. Izzivi pri uporabi posameznih določb CISG
6. Znanilec nove dobe?
7. Sklep

Povzetek

Članek predstavlja vpliv Konvencije ZN o mednarodni prodaji blaga na zakonodajo, njeno obravnavo v teoriji in uporabo v sodni praksi. Vpliv na zakonodajo je precejšen, ker so bili pomembni deli pogodbenega prava, zlasti del pravil o sklepanju pogodb ter o odškodninski odgovornosti za kršitev pogodbe, v predniku OZ, jugoslovanskem ZOR (1978), oblikovani po zgledu haaških konvencij o pravu prodajne pogodbe, neposrednih predhodnic tako imenovane Dunajske konvencije. V teoriji je bila konvencija razmeroma dobro obravnavana. Z njo se praviloma seznanijo tudi študentje prava. V pogodbeni praksi pa odvetniki pogosto svetujejo strankam izključitev njene uporabe. Število sodnih odločb, izdanih na podlagi konvencije, je bilo sprva zelo skromno, v zadnjih letih pa je precej naraslo. Povečuje se tudi kakovost sodnih odločb, skupaj s primeri uporabe tuje literature in sodne prakse. Glede na precejšnjo skladnost delov pogodbenega prava sta bogata mednarodna literatura in sodna praksa koristni tudi za uporabo domačega prava.

Ključne besede: CISG, Dunajska konvencija, mednarodna prodaja blaga, sodna praksa

Damjan MOŽINA, doktor pravnih znanosti, redni profesor za civilno in gospodarsko pravo na Pravni fakulteti Univerze v Ljubljani, kontaktni naslov: damjan.mozina@pf.uni-lj.si

Prva različica članka je bila objavljena v knjigi Liber Amicorum Marko Ilešič (Pravna fakulteta Ljubljana 2017), založnik z objavo soglaša.

Abstract

The paper presents the influence of the UN Convention on International Sale of Goods on Slovenian legislation and legal theory, as well as its application by the courts. Important parts of contract law, in particular some rules on conclusion of contract and damages for breach of contract, in the predecessor of the Slovenian Obligations Code – the Yugoslav Act on Obligations (1978), were modelled after the Hague Uniform Sales Law – the predecessor of CISG. The resemblance of parts of legislation is significant. The CISG has been dealt with relatively well by the legal theory. It is also represented in legal education. In contractual practice, lawyers frequently advise their clients to exclude the application of the convention. However, although numbers of court decisions based on CISG were scarce in the first years, they have increased significantly in recent years. The quality of decisions is rising as well, together with cases of application of foreign legal literature and jurisprudence. In light of the resemblance of parts of contract law, the abundant international literature and jurisprudence on CISG are useful also with regard to the application of domestic law.

Key words: CISG, Vienna convention, international sale of goods, jurisprudence

1. Uvod

Konvencija Združenih narodov o pogodbah o mednarodni prodaji blaga (CISG), ki je bila sprejeta na diplomatski konferenci na Dunaju 11. aprila 1980,¹ za Slovenijo velja od 25. junija 1991.² Uporablja se za mednarodne gospodarske prodajne pogodbe, pri katerih imata stranki sedeža v različnih državah članicah.³ Konvencija je bila v svetu zelo dobro sprejeta, ne le po številnosti držav članic (trenutno 89), med katerimi so praktično vse gospodarsko najpomembnejše države na svetu, ampak tudi po odmevnosti v sodni in arbitražni praksi,⁴ vplivu na pravno znanost, nacionalne reforme pogodbe-

¹ O zgodovini nastajanja ter sprejemu konvencije glej: P. Schlechtriem, D. Možina (2006), *Pravo mednarodne prodaje*, Ljubljana: Uradni list RS, str. 1 in nasl.

² Slovenija je konvencijo »podedovala« od SFRJ Jugoslavije, ki je bila ena od ustanovnih članic. Konvencijo je ratificirala 27. 12. 1984, glej Ur. l. SFRJ – MP, št. 10/1, z dne 31. 12. 1984. Slovenska izjava o nasledstvu je bila dana 22. 11. 1993 (Ur. l. RS, št. 65/93, z dne 3. 12. 1993) in deponirana pri generalnem sekretarju ZN 7. 1. 1994, učinkuje pa od 25. 6. 1991, ko je Republika Slovenija razglasila neodvisnost.

³ Glej točko a prvega odstavka 1. člena CISG. Poleg tega najpomembnejšega načina uporabe se konvencija uporabi tudi v primeru, ko ena ali obe stranki nimata sedeža v državi članici, pa pravila mednarodnega zasebnega prava v državi, v kateri je sodišče, napotujejo na uporabo prava države članice; glej točko b prvega odstavka 1. člena CISG.

⁴ U. G. Schroeter (2017), *Gegenwart und Zukunft des Einheitskaufrechts*. *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, št. 1, str. 32–76, navaja nasled-

nega prava in razvoj sodobnih modelov unificiranega pogodbenega prava.⁵ V prispevku poskušam na kratko orisati vpliv konvencije na slovensko pravo. Predstaviti želim njeno uporabo v sodni praksi in njen vpliv na zakonodajo in pravno teorijo ter opozoriti na nekatere problematične sodne odločbe, pa tudi na primere vzorne uporabe konvencije na sodiščih.

2. CISG in pogodbe v praksi: pogoste izključitve

Sodeč po neformalnih pogovorih s pravniki iz nekaterih večjih odvetniških družb, ki se ukvarjajo z gospodarskim pravom, se v praksi v pogodbah, za katere bi se sicer uporabljala konvencija, to je v pogodbah o mednarodni prodaji blaga s strankami iz različnih držav članic, ta zelo pogosto izključuje. Ker je konvencija dispozitivno pravo, jo stranki namreč lahko v svoji pogodbi izključita (*opt-out*). Pri tem je zanimivo, da v raziskavi udeleženi pravniki ne navajajo konkretnih razlogov za izključitev, zlasti pa ne omenjajo pravnih neugodnosti, ki bi za njihove stranke izhajale iz uporabe CISG. Zdi se, da strankam svetujejo izključitev predvsem zato, da bi se izognili »dodatnim zapletom«. To bi lahko morda pripisali tudi slabemu poznavanju konvencije med odvetniki. Vendar pa se je v teh pogovorih pokazalo, da pravniki iz omenjenih družb konvencijo dobro poznajo, prav tako tudi literaturo in sodno prakso, vključno s podatkovnimi bazami na internetu, na primer CLOUT in CISG-online. Zato lahko bržkone sklepamo, da za izključevanje konvencije obstajajo tudi drugi razlogi. Eden od njih bi lahko bil, da se odvetniki zavedajo slabega poznavanja CISG med sodniki in se želijo izogniti negotovosti v primeru sojenja. Naslednji razlog za izključitev konvencije je povezan z okoliščino, da je Slovenija majhna država s kratko pravno tradicijo, zato na oblikovanje pogodb močno vplivajo osnutki pogodb, ki jih odvetniki dobijo od kolegov iz tujine in tujih strank. Če torej CISG izključujejo »vzorčne pogodbe«, jo izključujejo oziroma to svetujejo tudi sami.

Vendarle pa CISG ni izključena v vseh mednarodnih gospodarskih prodajnih pogodbah. Pregled primerov, o katerih so odločala slovenska sodišča, pokaže, da je bila v številnih primerih v času sklepanja pogodbe uporaba CISG nekako prezrta oziroma se stranke niso zavedale njene veljavnosti.

nje podatke o številu dosedanjih odločb sodišč in rabsodišč, ki se nanašajo na CISG v različnih državah: Nemčija 534, Kitajska 432, Rusija 305, Nizozemska 268, Švica 212, ZDA 183, Francija 164, Avstrija 145, Belgija 144, Španija 114.

⁵ O tem glej na primer D. Možina (2008a), *Evropsko pogodbeno pravo*, škatle za orodje in modri gumbi, Podjetje in delo, št. 8, str. 1695.

3. CISG na sodiščih

V prvih letih samostojnosti Slovenije so bili primeri uporabe CISG na slovenskih sodiščih zelo redki. V tistih nekaj primerih, ko je bila CISG vendarle omenjena, so bila sporna vprašanja, ki jih CISG ne ureja (na primer veljavnost pogodbe ali zastaranje), zato so sodišča uporabila nacionalno pravo, določeno z mednarodnim zasebnim pravom.⁶ »Pravih« odločb na podlagi CISG je bilo le nekaj.⁷ Poleg tega so v mednarodnih prodajnih pogodbah vse pogostejše tudi arbitražne klavzule, podatkov o tem, kolikokrat in kako so domače in tuje arbitraže uporabile CISG, pa ni.

Kot kaže, so se stvari v zadnjem desetletju precej spremenile. Opažamo pomembno rast števila primerov uporabe CISG na Vrhovnem sodišču,⁸ vključno z odločitvami o vprašanjih, ki jih CISG ne ureja, denimo o zamudnih obrestih in ničnosti pogodbe.⁹ Višja sodišča so po dostopnih podatkih uporabila CISG v devetnajstih odločbah.¹⁰

Poleg teh pa obstajajo tudi primeri, v katerih sodišča, čeprav bi morala, CISG niso uporabila. Okoliščino, da sta se obe stranki sklicevali na nacionalno pravo namesto na CISG, so razlagala kot dogovor o izključitvi konvencije (*opt-out*).¹¹

⁶ Sodba Vrhovnega sodišča RS III Ips 60/96 z dne 8. 4. 1998; VSK I Cpg 90/93 z dne 4. 5. 1993.

⁷ Sodba VSL I Cpg 1305/2003 z dne 14. 12. 2005; sklep VSL I Cpg 577/98 z dne 13. 10. 1999.

⁸ Glej sodbe Vrhovnega sodišča RS III Ips 90/2008 z dne 13. 9. 2011, III Ips 242/2008 z dne 23. 1. 2012, III Ips 93/2013 z dne 28. 1. 2014 in III Ips 92/2014 z dne 14. 7. 2015.

⁹ Glej na primer sodbo Vrhovnega sodišča RS III Ips 34/2005 z dne 13. 11. 2007.

¹⁰ Glej sodbe VSL I Cpg 1305/2003 z dne 14. 12. 2005, VSL I Cpg 1100/2005 z dne 28. 3. 2007, VSL I Cpg 951/2006 z dne 9. 4. 2008, VSL I Cpg 242/2009 z dne 17. 6. 2009, VSL I Cpg 972/2010 z dne 13. 10. 2010, VSL I Cpg 581/2012 z dne 27. 2. 2013, VSL I Cpg 573/2013 z dne 5. 6. 2013, VSL I Cpg 1499/2012 z dne 9. 1. 2014, VSL I Cpg 1510/2012 z dne 3. 7. 2013, VSL I Cpg 245/2014 z dne 12. 3. 2014, VSL I Cpg 299/2014 z dne 26. 11. 2014, VSL I Cpg 1709/2014 z dne 11. 2. 2015, VSL I Cpg 352/2015 z dne 15. 7. 2015, VSK Cpg 33/2011 z dne 8. 5. 2011, VSM Cpg 243/2010 z dne 21. 10. 2010, VSK Cpg 301/2007 z dne 24. 4. 2008, VSK I Cpg 125/2006 z dne 9. 2. 2007, VSL I Cpg 1502/2015 z dne 28. 4. 2016, VSL I Cpg 322/2017 z dne 10. 5. 2017.

¹¹ Glej: V. Balazic (2005), Dunajska konvencija in slovenska sodišča, Podjetje in delo, št. 6-7, str. 1202.

Višje sodišče v Ljubljani je denimo odločalo o izključitvi CISG v dveh podobnih primerih.¹² V obeh so tako stranke kot sodišči prve stopnje v celoti spregledali relevantnost CISG in namesto tega uporabili slovensko pravo. Ker so se stranke sklicevale le na nacionalno pravo, je višje sodišče štelo, da so se s tem konkludentno dogovorile o izključitvi CISG.¹³ Zdi se, da Višje sodišče v Ljubljani podpira stališče, da lahko stranki CISG tiho izključita, čeprav se sploh nista zavedali, da se uporablja. Bistveni element vsakega dogovora – namen zavezati se s pogodbo – je težko videti v izjavi (še manj pa v konkludentnem ravnanju), podani v nevednosti.¹⁴ Uporaba veljavnega prava po uradni dolžnosti je vendarle temeljna dolžnost sodišča. Odveč je poudarjati, da se obe odločbi odmikata od prevladujočega mnenja v svetovni literaturi o CISG, ki, čeprav omogoča implicitno izključitev CISG s klavzulo o izbiri prava, celo v času, ko spor že teče, vendarle zahteva, da je namen strank glede uporabe prava izražen jasno in nedvoumno.¹⁵ Obstoj takšnega namena je treba presojeti izključno na podlagi CISG.¹⁶ Stranki morebiti nista želeli s klavzulo o izbiri prava izključiti CISG v celoti, ampak z dogovorom o uporabi OZ modificirati le del njene vsebine (tako imenovana izključitev na ravni materialnega prava), vendar o takem dogovoru ni mogoče sklepati zgolj na podlagi sklicevanja na določbe OZ, zlasti če se stranki nista zavedali merodajnosti CISG niti se nista zavestno odločili za njeno celotno ali delno izključitev oziroma nadomestitev.¹⁷ V obeh primerih je Višje sodišče v Ljubljani poskusilo »omiliti« dejstvo, da konvencija ni bila uporabljena, z ugotovitvijo, da je »naša ureditev precej usklajena« z ureditvijo v CISG¹⁸ oziroma da so določbe OZ, na katere se je oprlo sodišče, »usklajene z Dunajsko konvencijo in se od nje bistveno ne razlikujejo«. ¹⁹

¹² Sodbi VSL I Cpg 1709/2014 z dne 11. 2. 2014 in VSL I Cpg 352/2015 z dne 15. 7. 2015.

¹³ Sodbi VSL I Cpg 1709/2014 z dne 11. 2. 2014, tč. 6, VSL I Cpg 352/2015 z dne 15. 7. 2015, tč. 8.

¹⁴ P. Hachem (2010), v: P. Schlechtriem, I. Schwenzer (ur.), Commentary on the UN Convention in the International Sale of Goods, 3. izd., Oxford University Press, Art. 6, r. št. 21, str. 113.

¹⁵ F. Ferrari (2013), v: P. Schlechtriem, I. Schwenzer (ur.), Kommentar zum Einheitlichen UN-Kaufrecht, 6. izd., Art. 6, r. št. 18, z nadaljnjimi referencami.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ P. Schlechtriem, D. Možina (2006), str. 16.

¹⁸ Glej sodbo VSL I Cpg 1709/2014 z dne 11. 2. 2014, tč. 6.

¹⁹ Sodba in sklep VSL I Cpg 352/2015 z dne 15. 7. 2015, tč. 8.

Boljši pristop je ubralo Vrhovno sodišče. V primeru, v katerem sta imeli stranki sedež v različnih državah članicah CISG (Slovenija in Avstrija), sta stranki izbrali slovensko pravo.²⁰ Ker pa je CISG tudi del slovenskega prava in ni bila izključena, je sodišče odredilo, da se konvencija uporabi, vprašanja, ki jih ne ureja, pa se rešijo po slovenskem pravu.

V zvezi s slovensko sodno prakso je treba najprej opozoriti, da odločbe sodišč prve stopnje žal niso javno dostopne.²¹ Javno dostopne so le odločbe Vrhovnega sodišča ter večina odločb višjih sodišč, ne pa vse. V sistemu večstopenjskega sojenja je težišče ugotavljanja dejstev na prvi stopnji. Odločbe sodišč višjih instanc temeljijo na dejstvih, ki pa (strokovni) javnosti niso na voljo. Vrednost teh odločb je zmanjšana; odločitve in obrazložitve, ki so vezane na dejstva, ta dejstva pa niso razvidna, je seveda težje razumeti. Zato velja pozdraviti vključevanje kratkega povzetka relevantnih dejstev, ki ga je zadnja leta mogoče zaslediti v nekaterih, žal pa ne vseh sodbah Vrhovnega sodišča ter nekaterih višjih sodišč. Pregled sodne prakse CISG otežuje še ena okoliščina: javno dostopne sodbe slovenskih sodišč so anonimizirane. Vsi podatki o strankah, vključno z državo sedeža, so zakriti, zato je preizkus uporabe ali neuporabe CISG otežen.

4. Vpliv CISG na zakonodajo, izobraževanje in znanost

Pravo mednarodne prodaje je močno vplivalo na oblikovanje pogodbenega prava v jugoslovanskem ZOR (1978), predhodniku OZ. Profesor Konstantinovič, avtor njegovega osnutka, je pri nekaterih poglavjih sledil za tiste čase zelo sodobnemu Haaškemu enotnemu pravu o mednarodni prodaji (Haaški konvenciji o enotnem pravu prodaje, 1964), na katerem temelji kasnejša CISG.²² Nekoliko v šali bi lahko rekli, da sta pogodbeno pravo OZ in CISG sorodnika s skupnimi predniki.

To velja tako za (nekatero) določbo o prodajni pogodbi kot za (nekatero) ključne dele splošnega pogodbenega prava, denimo sklenitev pogodbe ter povrnitev škode zaradi kršitve pogodbe. Te določbe so v OZ v precejšnji meri usklajene s CISG. Tako denimo pogodbeno odškodninska odgovornost v OZ drugače od večine kontinentalnih zakonov ne temelji na krivdi, ampak

²⁰ Sodba Vrhovnega sodišča RS III Ips 242/2008, 23. 1. 2012.

²¹ O tem glej: D. Možina (2012), O vplivu javne dostopnosti in zgradbe sodnih odločb na kvaliteto prava, Pravna praksa, št. 45, str. 6.

²² Glej M. Konstantinovič (1969), Obligacije i ugovori, Skica za zakonik o obligacijama i ugovorima, Beograd: Pravna fakulteta v Beogradu. Več: P. Schlechtriem, D. Možina (2006), r. št. 2 in 3a.

na konceptu odgovornosti za okoliščine, ki so pod dolžnikovim nadzorom.²³ Tudi odgovornost za škodo kot posledico kršitve pogodbe je po vzoru CISG omejena na škodo, ki jo je dolžnik predvidel oziroma bi jo bil moral predvideti.²⁴ Na vseh teh področjih lahko bogato mednarodno literaturo in sodno ter arbitražno prakso o CISG s pridom uporabljamo tudi glede domačega prava; taki primeri so redki, a so.²⁵

Po drugi strani OZ v pogodbenem pravu vsebuje tudi vrsto zastarelih rešitev, ki ga oddaljujejo od CISG. To velja denimo za različno obravnavanje tradicionalnih tipov kršitev (zamuda, izpolnitev z napako, nemožnost izpolnitve) namesto enotnega pojma kršitve pogodbe, za zapleten sistem predpostavk odgovornosti prodajalca za stvarne napake in za bistveno prekratke časovne okvire prodajalčeve odgovornosti za stvarne napake: jamčevalni rok šest mesecev od dobave v nepotrošniški prodaji, ki mu sledi še enoletni prekluzivni rok za uveljavljanje, ki teče od notifikacije.²⁶

Jugoslovanski ZOR je brez večjih sprememb prešel v slovenski OZ leta 2002. Vnesene so bile manjše modifikacije, med drugim tudi v poglavju o sklenitvi pogodbe, ki so bile usmerjene v dodatno približevanje CISG.²⁷ Od CISG pa se je oddaljila modifikacija ureditve obsega pogodbene odškodninske odgovornosti: namesto predvidljivosti v času sklenitve je zakonodajalec v prvem odstavku 243. člena OZ določil predvidljivost škode v času kršitve pogodbe.²⁸

²³ To je bil koncept v osnutku, vendar je v končni različici zakona (263. člen ZOR) izpadel pogoj »zunanosti« okoliščin, zaradi česar je večina jugoslovanskih piscev sklepal, da tudi »notranje« okoliščine (na primer nekrivda) omogočajo razbremenitev, kar so poimenovali »subjektivno« ali »subjektivno-objektivno« merilo. Glej M. Plešič (2002), OZ z uvodnimi pojasnili, Ljubljana: Uradni list RS, str. 40. Po prevladujočem mnenju sodobnih avtorjev gre za odgovornost, ki je objektivna ali podobna objektivni in blizu konceptu iz 79. člena CISG. Glej na primer N. Plavšak (2003), v: M. Juhart, N. Plavšak (ur.), OZ s komentarjem, Ljubljana: GV Založba, str. 215.

²⁴ Glej prvi odstavek 266. člena ZOR in prvi odstavek 243. člena OZ.

²⁵ Izjeme vendarle obstajajo: glej na primer sodbo VSL I Cp 396/2016 z dne 8. 6. 2016.

²⁶ Glej 481. in 482. člen ZOR ter 461. in 462. člen OZ; glej 482. in 500. člen ZOR in 462. in 480. člen OZ. Glej tudi D. Možina (2008b), Predpostavke in časovni okvirji odgovornosti prodajalca za stvarne napake, Podjetje in delo, št. 4, str. 407–426.

²⁷ Tako je bil drugi odstavek 22. člena OZ oblikovan po drugem odstavku 14. člena CISG, 26. člen OZ po prvem odstavku 20. člena CISG, 29. in 31. člen OZ pa po drugem in tretjem odstavku 19. člena ter 21. členu CISG.

²⁸ V odsotnosti obrazložitve bi lahko šlo morda celo za redakcijsko napako, glej: D. Možina (2016), Odškodninska odgovornost za kršitev pogodbe, Podjetje in delo, št. 2, str. 276.

Na slovenskih pravnih fakultetah študentje izvedo osnovne podatke o CISG, vendar seznanjanje – vsaj v okviru obveznih predmetov – praviloma ne gre v podrobnosti. Veliko bolj natančno pa se s konvencijo, njeno uporabo in mednarodno literaturo o njej spoznavajo študentje, ki sodelujejo na ugodnem mednarodnem študentskem tekmovanju Willem C. Vis International Commercial Arbitration Moot, ki je namenjeno promociji CISG in arbitraže.²⁹ Konvencija pa ni del snovi za pravniški državni izpit.³⁰

V jugoslovanski pravni literaturi je bilo haaško pravo mednarodne prodaje deležno precejšnje pozornosti že pred sprejemom CISG.³¹ Že leto dni po sprejemu je bil objavljen prvi komentar konvencije (1981),³² temu pa so sledile druge publikacije.³³ Kmalu po tem, ko je CISG po zadostnem številu ratifikacij stopila v veljavo (1988), pa je SFR Jugoslavija razpadla.

Tudi v slovenski literaturi po neodvisnosti so se pisci precej ukvarjali s CISG.³⁴ Predvsem v študijske namene so nastale tudi prve celovitejše pred-

²⁹ Glej na primer L. Šutanovac (2017), Willem C. Vis Moot – mednarodno tekmovanje v poznavanju gospodarske arbitraže, Pravna praksa, št. 19.

³⁰ Dostopno na http://www.mp.gov.si/fileadmin/mp.gov.si/pageuploads/CIP/27_5_2013_seznam_PDI.pdf (30. 5. 2017).

³¹ Glej na primer M. Draškić (1966), Obaveze prodavca prema unifikovanim propisima o međunarodnoj prodaji, Beograd: Institut za uporedno pravo; J. Vilus (1971), Unifikacija prava međunarodne prodaje putem međunarodnih konvencija, Beograd: Jugoslovenska revija za međunarodno pravo, št. 1, str. 30–59; V. Kapor (1981), Haski jednoobrazni zakon o međunarodnoj prodaji i jugoslovenski Zakon o obligacionim odnosima, v: Collection of Studies on Foreign and Comparative Law on the Occasion of the 25th Anniversary of the Institute and in Honour of professor Borislav T. Blagojević, Beograd, Institut za uporedno pravo, str. 149–156, S. Cigoj (1977), Prodavčeve obaveze u pogledu saobraznosti robe (prema nacrtu Konvencije o međunarodnoj prodaji robe), Strani pravni život, št. 94.

³² A. Goldštajn, J. Vilus (1981), Komentar Konvencije UN o međunarodnoj prodaji robe, Zagreb: Informator.

³³ Glej na primer Mednarodna prodajna pogodba! referati, zbornik (1987), Ljubljana: Društvo pravnikov v gospodarstvu, Gospodarski vestnik; M. Draškić (1987), Međunarodna prodaja prema uniformnim pravilima i uporednom pravu, Beograd: Institut društvenih nauka; J. Vilus (1985), Bečka konvencija o međunarodnoj prodaji robe i kompromisi na kojima počiva, Anali Pravnog fakulteta u Beogradu, št. 33, str. 351.

³⁴ M. Tratnik (1997), Problemi z uporabo Dunajske konvencije, Pravna praksa, št. 379, str. 34; M. Tratnik (1996), Nove možnosti razlage Dunajske konvencije?, Pravna praksa, št. 366, str. 11; V. Kranjc (1997), Vsebina pogodbe, če stranki uporabita nasprotujoče si splošne pogoje poslovanja, Pravna praksa, št. 6, str. 3, M. Ilešič (1998), Od Rima ... do Dunaja ... prek Slovenije, Podjetje in delo, št. 6, str. 710.

stavitve konvencije.³⁵ Po letu 2000 se je nastajanje literature o CISG v slovenskem jeziku okrepilo.³⁶ V letu 2005 je bila 25-letnici CISG namenjena posebna sekcija na Dnevih slovenskih pravnikov.³⁷ Leta 2006 je izšel učbenik o CISG³⁸ in leta 2009 še priročnik za prakso.³⁹

³⁵ M. Tratnik (1999), Mednarodno gospodarsko pravo, Maribor: Pravna fakulteta v Mariboru, H. M. Pivka, K. Puharič (1994), Pravo mednarodne trgovine, 2. izd, Ljubljana: Uradni list RS.

³⁶ Glej na primer V. Verdel Kokol (2000), Kupčeva pravica do razveze pogodbe v luči Dunajske konvencije, Podjetje in delo, št. 8, str. 1616; A. Ferič (2001), Določitev kupnine z vidika Dunajske konvencije, Podjetje in delo, št. 5, str. 628; P. Schlechtriem (2003), Uporaba Dunajske konvencije o mednarodni prodaji blaga pred državnimi sodišči in izenačevanje pogodbenega prava v EU, Podjetje in delo, št. 5, str. 761; A. Ferič (2005), Test pogojev za uporabo Dunajske konvencije, Podjetje in delo, št. 5, str. 738; M. Repas (2003), Odgovornost prodajalca za pravne napake blaga po Dunajski konvenciji, Podjetje in delo, št. 1, str. 54; A. Ekart (2006), Der unbestimmte Kaufpreis nach dem Wiener Kaufrecht – Theoretische Ansätze und Entwicklungen in der Rechtssprechung, Slovenian Law Review, vol. 3, str. 177; D. Možina (2004), Mednarodna prodajna pogodba, v: M. Juhart, N. Plavšak (ur.), Komentar OZ, Ljubljana: GV Založba; J. Vončina (2004), Bistvene kršitve po Dunajski konvenciji ZN o mednarodni prodaji blaga, Podjetje in delo, št. 5, str. 806; A. Drev (2009), Primerjalna analiza ureditve prehoda nevarnosti naključnega uničenja, poškodovanja oziroma izgube blaga pri prodajni pogodbi po CISG in OZ, Podjetje in delo, št. 1, str. 83; V. Kranjc (2010), Pravila OZ, Dunajske konvencije in EU o roku in pogojih za izpolnitev denarnih obveznosti pri gospodarskih poslih, Podjetje in delo, št. 1, str. 5; K. Rihtar (2013), So etični standardi del pogodbe o mednarodni prodaji blaga?, Pravnik, št. 7–8, str. 484; P. Rižnik (2012), Težave pri uporabi konvencij Uncitrala s področja mednarodne prodaje blaga, Pravna praksa, št. 15, str. 13; A. Teršek (2014), Uporaba Dunajske konvencije (CISG) na slovenskih sodiščih in v odvetniški praksi, LeXonomica, št. 2, str. 223; J. Rotman (2016), Roki za uveljavljanje neistovetnosti po Dunajski konvenciji – analiza sodne prakse, Podjetje in delo, št. 5, str. 745.

³⁷ Glej V. Kranjc (2005), Uporaba pravil Dunajske konvencije, načel mednarodnega pogodbenega prava in nacionalnega prava v sporih iz mednarodne prodajne pogodbe, Podjetje in delo, št. 6–7, str. 1190–1199; M. Tratnik (2005), Dunajska konvencija – kompromis med različnimi pravnimi sistemi, Podjetje in delo, št. 6–7, str. 1203–1212; D. Možina (2005), Kršitev pogodbe v konvenciji ZN o mednarodni prodaji blaga in v slovenskem pravu, Podjetje in delo, št. 6–7, str. 1213–1227; A. Vlahek (2005), Odstop od pogodbe po Dunajski konvenciji, Podjetje in delo, št. 6–7, str. 1228–1251; B. Rajgelj (2005), Pogoji in ovire pri uveljavljanju sankcij za kršitev mednarodne prodajne pogodbe, Podjetje in delo, št. 6–7, str. 1252–1272; M. Repas (2005), Prodaja blaga s kršitvijo blagovne znamke, Podjetje in delo, št. 6–7, str. 1273–1284.

³⁸ P. Schlechtriem, D. Možina (2006).

³⁹ M. Djinović, P. Rižnik (2009), Mednarodna prodaja blaga, Konvencija ZN o pogodbah o mednarodni prodaji blaga, priročnik za prakso, Ljubljana: Gospodarska zbornica Slovenije.

5. Izzivi pri uporabi posameznih določb CISG

Sodišča so uporabila različne določbe konvencije. Obravnavala so denimo vprašanja, povezana s sklenitvijo pogodbe, kot na primer molčeč sprejem ponudbe v primeru predhodnega poslovnega sodelovanja med strankama⁴⁰ ter sklenitev pogodbe v primeru, da je kupec želel umakniti ponudbo v času, ko je prodajalec že odposlal blago.⁴¹

Obravnavala so tudi vprašanje vključitve splošnih pogojev, ki so vsebovali dogovor o prorogaciji sodne pristojnosti⁴² ali arbitražno klavzulo. Zdi se, da je vključitev splošnih pogojev sodiščem povzročala precej preglavic. Tako je na primer ena in ista pravda o vključitvi splošnih pogojev z arbitražno klavzulo več let potovala po slovenskih sodiščih; izdanih je bilo (najmanj) sedem sodnih odločb. Tožeča (slovensko podjetje) in tožena stranka (podjetje s sedežem na Švedskem) sta sodelovali že od leta 1994. Leta 2007 sta sklenili pogodbi za dobavo strojev, ki so jima bili priloženi splošni pogoji UN ECE 188A. Naslednji dve prodajalčevi ponudbi iz leta 2006 sta vsebovali izrecen sklic na splošne pogoje, ki jih vsebuje pogodba, vendar pa splošni pogoji niso bili priloženi. Ponudba je navajala še, da lahko naslovnik v primeru nejasnosti o tehnični ali komercialni vsebini ponudbe kadarkoli stopi v stik s ponudnikom. Pred sklenitvijo pogodbe je poslovodja tožene stranke obvestil poslovodjo tožeče stranke o splošnih pogojih – General Terms Orgalime S2000. Ti pogoji so posodobljena različica splošnih pogojev UN ECE 188A, v obeh pa je arbitražna klavzula, ki se sklicuje na arbitražna pravila ICC. Tožeča stranka je ponudbo sprejela. V zvezi z napakami na strojih je nastal spor. Ob reševanju spora se je tožena stranka večkrat izrecno sklicevala na splošne pogoje, česar tožena stranka ni komentirala oziroma temu ni nasprotovala. V prvi odločbi je Okrožno sodišče v Ljubljani presodilo, da arbitražna klavzula ni veljavna. Ker je sodišče spregledalo, da je treba uporabiti CISG, mu je višje sodišče zadevo vrnilo v obravnavo.⁴³ V drugem postopku je okrožno sodišče ugotovilo, da bi tožeča stranka, v vsakem primeru pa razumna oseba na njenem mestu, razumela izjavo tožene stranke o splošnih pogojih na način, da so splošni pogoji Orgalime S2000 del ponudbe (pogodbe). Ker ti pogoji vsebujejo arbitražno klavzulo, ima pristojnost arbitražni tribunal, ne pa sodišče. Višje sodišče v Ljubljani je to odločitev potrdilo.⁴⁴

⁴⁰ Sodba VSK I Cpg 125/2006 z dne 9. 2. 2007.

⁴¹ Sodba in sklep VSL I Cpg 951/2006 z dne 9. 4. 2008.

⁴² Sklep VSL I Cpg 1510/2012 z dne 3. 7. 2013.

⁴³ Sodba VSL I Cpg 344/2012 z dne 13. 4. 2012.

⁴⁴ Sklep VSL I Cpg 573/2013 z dne 5. 6. 2013.

Vrhovno sodišče je primer vrnilo višjemu sodišču iz procesnih razlogov, skupaj z napotkom, naj upošteva dejstvo, da je Švedska v tistem času izjavila rezervacijo proti II. poglavju CISG (sklenitev pogodbe).⁴⁵ Višje sodišče je še enkrat potrdilo odločitev okrožnega sodišča: glede na vse relevantne okoliščine, vključno s predhodnim poslovnim odnosom strank, so splošni pogoji Orgalime S2000, vključno z arbitražno klavzulo, postali del pogodbe, sodna pristojnost pa je zaradi tega izključena.⁴⁶ Ker je sodišče svojo odločitev utemeljilo na 8. členu CISG (I. poglavje), in ne na II. poglavju, švedska rezervacija ni relevantna. Zadeva je bila še enkrat poslana na Vrhovno sodišče, ki se ni strinjalo z višjim sodiščem glede rezervacije: čeprav 8. člen res spada v I. poglavje CISG, je določbo mogoče uporabljati le skupaj z določbami o sklenitvi pogodbe (II. poglavje). Ker pa teh zaradi rezervacije ni mogoče uporabiti, je treba vprašanje vključitve splošnih pogojev v pogodbo rešiti na podlagi švedskega prava, ki se uporabi po mednarodnem zasebnem pravu. Potem ko je pridobilo podatke o švedskem pravu, je Vrhovno sodišče presodilo, da so splošni pogoji tudi po švedskem pravu postali del pogodbe.⁴⁷ Večletna sodna saga se je torej končala z ugotovitvijo, da za zadevo ni pristojno sodišče, ampak arbitraž.

V treh primerih je Višje sodišče v Ljubljani obravnavalo vprašanje notifikacije neskladnosti blaga s pogodbo; v dveh primerih sta kupca izgubila pravice, ker prodajalca nista obvestila v skladu z 39. členom CISG;⁴⁸ v enem primeru pa je sodišče presodilo, da je bila (ustna) notifikacija ustrezna.⁴⁹

Višje sodišče v Ljubljani je uporabilo določbo o kupčevem razdoru pogodbe, ker je prodajalec bistveno kršil pogodbo (25. člen CISG) tako, da je dobavil popolnoma drugo blago od dolgovanega.⁵⁰

Več kot petnajst let (!) so si slovenska sodišča podajala tudi primer, v katerem prodajalec ni dobavil blaga zaradi očitanih nepravilnosti v dokumentarnem akreditivu, kupec pa je nato razdril pogodbo, sklenil kritni posel in zahteval povrnitev škode.⁵¹ Stranki sta sklenili pogodbo o dobavi oljnih in vodnih črpalk, ki je predvidevala, da kupec odpre dokumentarni akreditiv.

⁴⁵ Sklep Vrhovnega sodišča RS III Ips 93/2013 z dne 28. 1. 2014.

⁴⁶ Sklep VSL I Cpg 245/2014 z dne 12. 3. 2014.

⁴⁷ Sklep Vrhovnega sodišča RS III Ips 92/2014 z dne 14. 7. 2015.

⁴⁸ Glej sodbi VSL I Cpg 1709/2014 z dne 11. 2. 2015 in VSL I Cpg 577/1998 z dne 13. 10. 1999.

⁴⁹ Sklep VSL I Cpg 1502/2015 z dne 28. 5. 2016.

⁵⁰ Glej sodbo VSL I Cpg 1305/2003 z dne 14. 12. 2005.

⁵¹ Prva omenjena sodba, ki ni javno dostopna: VSL I Cpg 190/2001 z dne 7. 4. 2002.

Prodajalec je zavrnil dobavo, sklicujoč se na napačno besedilo akreditiva. Kupec je prodajalca neuspešno pozval, naj posreduje »pravo« besedilo akreditiva. Prodajalec je zavrnil dobavo, dokler kupec vnaprej ne plača. Kupec je prodajalca obvestil, da bo štel pogodbo za razdrto, če v osmih dneh ne bo obveščen, da je bilo blago odposlano. Kupec je kupil nadomestno blago drugje in zahteval povrnitev škode v višini stroškov akreditiva, pogodbenih kazni iz pogodb s svojimi odjemalci ter razliko med pogodbeno ceno in ceno kritnega posla. Okrožno sodišče je menilo, da nedobava pomeni kršitev pogodbe, nepravilnosti v dokumentarnem akreditivu pa gre pripisati prodajalčevi nekooperativnosti. Prisodilo je povrnitev škode razen razlike med pogodbeno ceno in ceno kritne transakcije; ugotovilo je namreč, da je kupec kupil nadomestno blago, še preden je prodajalcu poslal obvestilo o odstopu. Višje sodišče je pritožbo zavrnilo.⁵² Vrhovno sodišče je obe sodbi razveljavilo in zadevo vrnilo okrožnemu sodišču z napotkom, naj razišče, ali je bila pogodba razdrta, ker se pravica do razlike v skladu s 75. členom CISG nanaša le na primer razdora.⁵³ V novem postopku je okrožno sodišče prisodilo odškodnino,⁵⁴ Višje sodišče v Ljubljani pa je pritožbi delno ugodilo in del zahtevka zavrnilo. Zavzelo je nenavadno stališče, da izjave kupca, da bo pogodbo štel za razdrto, če v osmih dneh ne bo dobil obvestila o odpošiljanju blaga, ni mogoče šteti za izjavo o odstopu, češ da bi ta morala biti »nepogojna«.⁵⁵ Pogojna izjava o razdoru po mnenju sodišča ni jasna, namen razdora pa ni jasno razviden. Taka razlaga nasprotuje prevladujočemu mnenju na podlagi CISG, ki dopušča, da sta obvestilo o dodatnem roku in obvestilo o razdoru združeni.⁵⁶

6. Znanilec nove dobe?

Če je mogoče ob nekaterih primerih uporabe CISG v sodni praksi ugotoviti, da so imela slovenska sodišča kar nekaj težav z uporabo konvencije in strokovne literature, pa se zdi, da nove čase nakazuje nedavna odločba Okrožnega sodišča v Ljubljani, ki po vložnem delu, intelektualni ravni ter pravni kulturi, ki veje iz nje, bistveno odstopa od vseh dosedanjih slovenskih sodb

⁵² Sodba VSL I Cpg 1100/2005 z dne 28. 3. 2007.

⁵³ Sklep Vrhovnega sodišča RS III Ips 90/2008 z dne 13. 9. 2011.

⁵⁴ Sodba ni javno dostopna.

⁵⁵ Sodba VSL I Cpg 299/2014 z dne 26. 11. 2014.

⁵⁶ Glej na primer M. Müller-Chen (2013), v: P. Schlechtriem, I. Schwenzer (ur.), *Kommentar zum Einheitlichen UN-Kaufrecht*, 6. izd., Art. 49, št. 23.

na podlagi CISG. Sodba je bila tudi objavljena.⁵⁷ Sodišče je obravnavalo pogodbo med slovenskim kupcem in nemškim prodajalcem steatitnih krogel, ki se uporabljajo za mletje in homogenizacijo keramične mase. Ker so krogle v nasprotju s pogodbo vsebovale nečistoče, je bil proizvod neuporaben, ob tem pa je nastala škoda. Sodišče je moralo med drugim odgovoriti na vprašanje, ali so splošni pogoji poslovanja prodajalca, ki omejujejo odgovornost za posredno škodo, postali del pogodbe. Sodišče, ki je uporabilo veliko mednarodne literature o CISG ter se sklicevalo tudi na dobre rešitve v odločbah tujih sodišč, je med drugim presojalo vprašanje jezika: medtem ko so pogajanja za sklenitev pogodbe in siceršnja komunikacija med strankama večinoma potekali v angleškem jeziku, je bila prodajalčevemu dopisu v angleškem jeziku pripeta ponudba v nemškem jeziku, ki je vsebovala napotek, »da za dobavo veljajo splošni pogoji poslovanja, ki jih prodajalec na željo pošlje kupcu«. Prodajalec splošnih pogojev ni poslal, kupec pa zanje tudi ni zaprosil. Kupec je ponudbo sprejel z dopisom v angleškem jeziku. Sodišče je po obširni analizi ugotovilo, da mora za vključitev splošnih pogojev stranka te dati na voljo drugi stranki, praviloma tako, da jih pošlje ali izroči, glede na okoliščine pa je lahko ustrezna tudi povezava na spletno stran, na kateri so pogoji objavljeni. Načeloma je upoštevno le napotilo na splošne pogoje v jeziku pogodbe oziroma jeziku, v katerem sta se stranki pogajali za pogodbo. Sodišče ni povsem izključilo možnosti, da bi tudi splošni pogoji v nemškem jeziku lahko postali del pogodbe, če bi jih stranka poslala skupaj s ponudbo, vendar v predmetni zadevi do tega ni prišlo. Sodišče je ugotovilo, da splošni pogoji niso postali del pogodbe, s tem pa tudi ne omejitev odškodninske odgovornosti, zato je prisodilo povrnitev škode. Ob kakovosti argumentacije ne more biti presenečenje, da je prvostopenjska sodba postala pravnomočna. Le želimo si lahko več takih sodb (ne samo na podlagi CISG).

7. Sklep

Unificirano pravo prodajne pogodbe je pomembno vplivalo na oblikovanje jugoslovanske, s tem pa tudi slovenske pogodbenopravne zakonodaje. Po več kot četrto stoletje uporabe CISG v Sloveniji lahko ugotovimo, da je konvencija v teoriji razmeroma dobro uveljavljena, zdi pa se, da v gospodarski praksi doslej ni igrala posebno vidne vloge. Odvetniki strankam pogosto svetujejo izključitev njene uporabe. Vendarle pa v zadnjih letih število pri-

⁵⁷ Sodba Okrožnega sodišča v Ljubljani I Pg 5777/2013-56 z dne 29. 2. 2016, sodnik Đorđe Grbović, glej Veljavnost splošnih pogojev poslovanja in škoda zaradi stvarne napake, Podjetje in delo, št. 3-4/2016, str. 642.

merov uporabe konvencije na slovenskih sodiščih narašča. Pregled sodne prakse pokaže, da so imela sodišča doslej tudi nekaj težav pri uporabi CISG, kar bi bilo mogoče pripisati slabemu poznavanju konvencije med sodniki ter njihovi neuporabi strokovne literature. Nekaj je tudi primerov večletnega podajanja zadev med sodišči, vendar ti niso specifični za CISG; gre za splošno in žalostno značilnost slovenskega sodstva. V zadnjem času je uporaba strokovne literature in sodne prakse tujih sodišč pogostejša, kakovost sodnih odločb pa se zvišuje. Zdi se, da bi CISG lahko bolje izkoristili tudi pri uporabi domačega prava. Glede na precejšnjo skladnost nekaterih delov pogodbenega prava OZ z ureditvijo CISG sta bogata mednarodna literatura ter sodna in arbitražna praksa lahko zelo koristni za razvoj domačega pogodbenega prava.

Literatura

- Balažič, Vladimir (2005). Dunajska konvencija in slovenska sodišča. Podjetje in delo, št. 6-7, str. 1202.
- Cigoj, Stojan (1977). Prodavčeve obaveze u pogledu saobraznosti robe (prema nacrtu Konvencije o mednarodnoj prodaji robe). Strani pravni život, št. 94.
- Djinović, Marko, Rižnik, Peter (2009). Mednarodna prodaja blaga, Konvencija ZN o pogodbah o mednarodni prodaji blaga, priručnik za prakso. Ljubljana: Gospodarska zbornica Slovenije.
- Draškić, Mladen (1966). Obaveze prodavca prema unifikovanim propisima o međunarodnoj prodaji. Beograd: Institut za uporedno pravo.
- Draškić, Mladen (1987). Mednarodna prodaja prema uniformnim pravilima i uporednom pravu. Beograd: Institut društvenih nauka.
- Drev, Anja (2009). Primerjalna analiza ureditve prehoda nevarnosti naključnega uničenja, poškodovanja oziroma izgube blaga pri prodajni pogodbi po CISG in OZ. Podjetje in delo, št. 1, str. 83.
- Ekart, Andrej (2006). Der unbestimmte Kaufpreis nach dem Wiener Kaufrecht – Theoretische Ansätze und Entwicklungen in der Rechtssprechung. Slovenian Law Review, vol. 3, str. 177.
- Ferčič, Aleš (2001). Določitev kupnine z vidika Dunajske konvencije. Podjetje in delo, št. 5, str. 628.
- Ferčič, Aleš (2005). Test pogojev za uporabo Dunajske konvencije. Podjetje in delo, št. 5, str. 738.
- Ferrari, Franco (2013). V: P. Schlechtriem, I. Schwenzer (ur.), Kommentar zum Einheitlichen UN-Kaufrecht, 6. izd., Art. 6.

- Goldštajn, Aleksandar, Vilus, Jelena (1981). Komentar Konvencije UN o mednarodnoj prodaji robe. Zagreb: Informator.
- Hachem, Pascal (2010). V: P. Schlechtriem, I. Schwenzer (ur.), Commentary on the UN Convention in the International Sale of Goods. 3. izdaja. Oxford University Press, Art. 6, št. 21, str. 113.
- Ilešič, Mirko (1998). Od Rima ... do Dunaja ... prek Slovenije. Podjetje in delo, št. 6, str. 710.
- Ilešič, Mirko (2002). OZ z uvodnimi pojasnili. Ljubljana: Uradni list RS, str. 40.
- Kapor, Vladimir (1981). Haski jednoobrazni zakon o mednarodnoj prodaji i jugoslovenski Zakon o obligacionim odnosima. V: Collection of Studies on Foreign and Comparative Law on the Occasion of the 25th Anniversary of the Institute and in Honour of professor Borislav T. Blagojević. Beograd: Institut za uporedno pravo, str. 149–156.
- Konstantinović, Mihailo (1969). Obligacije i ugovori, Skica za zakonik o obligacijama i ugovorima. Beograd: Pravna fakulteta v Beogradu.
- Kranjc, Vesna (1997). Vsebina pogodbe, če stranki uporabita nasprotujoče si splošne pogoje poslovanja. Pravna praksa, št. 6, str. 3.
- Kranjc, Vesna (2005). Uporaba pravil Dunajske konvencije, načel mednarodnega pogodbenega prava in nacionalnega prava v sporih iz mednarodne prodajne pogodbe. Podjetje in delo, št. 6-7, str. 1190–1199.
- Kranjc, Vesna (2010). Pravila OZ, Dunajske konvencije in EU o roku in pogojih za izpolnitev denarnih obveznosti pri gospodarskih poslih. Podjetje in delo, št. 1, str. 5.
- Mednarodna prodajna pogodba: referati, zbornik (1987). Ljubljana: Društvo pravnikov v gospodarstvu, Gospodarski vestnik.
- Možina, Damjan (2016). Odškodninska odgovornost za kršitev pogodbe. Podjetje in delo, št. 2, str. 276.
- Možina, Damjan (2004). Mednarodna prodajna pogodba. V: M. Juhart, N. Plavšak (ur.), Komentar OZ, Ljubljana: GV Založba.
- Možina, Damjan (2005). Kršitev pogodbe v konvenciji ZN o mednarodni prodaji blaga in v slovenskem pravu. Podjetje in delo, št. 6-7, str. 1213–1227.
- Možina, Damjan (2008a). Evropsko pogodbeno pravo, škatle za orodje in modri gumbi. Podjetje in delo, št. 8, str. 1695.
- Možina, Damjan (2008b). Predpostavke in časovni okviri odgovornosti prodajalca za stvarne napake. Podjetje in delo, št. 4, str. 407–426.
- Možina, Damjan (2012). O vplivu javne dostopnosti in zgradbe sodnih odločb na kvaliteto prava. Pravna praksa, št. 45, str. 6.
- Müller-Chen, Markus (2013). V: P. Schlechtriem, I. Schwenzer (ur.), Kommentar zum Einheitlichen UN-Kaufrecht, 6. izd., Art. 49, št. 23.

Članki

D. Možina: Četrto stoletje Konvencije ZN o mednarodni prodaji blaga (CISG) v Sloveniji: izzivi ...

- Pivka, Hilda Marija, Puharič, Krešimir (1994). *Pravo mednarodne trgovine*, 2. izd. Ljubljana: Uradni list RS.
- Plavšak, Nina (2003). V: M. Juhart, N. Plavšak (ur.), *OZ s komentarjem*. Ljubljana: GV Založba, str. 215.
- Rajgelj, Barbara (2005). Pogoji in ovire pri uveljavljanju sankcij za kršitev mednarodne prodajne pogodbe. *Podjetje in delo*, št. 6-7, str. 1252–1272.
- Repas, Martina (2003). Odgovornost prodajalca za pravne napake blaga po Dunajski konvenciji. *Podjetje in delo*, št. 1, str. 54.
- Repas, Martina (2005). Prodaja blaga s kršitvijo blagovne znamke. *Podjetje in delo*, št. 6-7, str. 1273–1284.
- Rihtar, Kevin (2013). So etični standardi del pogodbe o mednarodni prodaji blaga? *Pravnik*, št. 7-8, str. 484.
- Rižnik, Peter (2012). Težave pri uporabi konvencij Uncitrala s področja mednarodne prodaje blaga. *Pravna praksa*, št. 15, str. 13.
- Rotman, Janez (2016). Roki za uveljavljanje neistovetnosti po Dunajski konvenciji – analiza sodne prakse. *Podjetje in delo*, št. 5, str. 745.
- Schlechtriem, Peter (2003). Uporaba Dunajske konvencije o mednarodni prodaji blaga pred državnimi sodišči in izenačevanje pogodbenega prava v EU. *Podjetje in delo*, št. 5, str. 761.
- Schlechtriem, Peter, Možina, Damjan (2006). *Pravo mednarodne prodaje*. Ljubljana, Uradni list RS.
- Schroeter, Ulrich G. (2017). Gegenwart und Zukunft des Einheitskaufrechts, *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht*, št. 1, str. 32–76.
- Šutanovac, Lena (2017). Willem C. Vis Moot – mednarodno tekmovanje v poznavanju gospodarske arbitraže. *Pravna praksa*, št. 19.
- Tratnik, Matjaž (1997). Problemi z uporabo Dunajske konvencije. *Pravna praksa*, št. 379.
- Tratnik, Matjaž (1999). *Mednarodno gospodarsko pravo*. Maribor: Pravna fakulteta v Mariboru.
- Tratnik, Matjaž (1996). Nove možnosti razlage Dunajske konvencije?, *Pravna praksa*, št. 366, str. 11.
- Tratnik, Matjaž (2005). Dunajska konvencija – kompromis med različnimi pravnimi sistemi. *Podjetje in delo*, št. 6-7, str. 1203–1212.
- Verdel Kokol, Vanja (2000). Kupčeva pravica do razveze pogodbe v luči Dunajske konvencije. *Podjetje in delo*, št. 8, str. 1616.
- Vilus, Jelena (1971). Unifikacija prava mednarodne prodaje putem mednarodnih konvencij. *Jugoslovenska revija za mednarodno pravo*, št. 1, str. 30–59.
- Vilus, Jelena (1985). Bečka konvencija o mednarodnoj prodaji robe i kompromisi na kojima počiva. *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*, št. 33, str. 351.

Članki

D. Možina: Četrto stoletje Konvencije ZN o mednarodni prodaji blaga (CISG) v Sloveniji: izzivi ...

- Vlahek, Ana (2005). Odstop od pogodbe po Dunajski konvenciji. *Podjetje in delo*, št. 6-7, str. 1228–1251.
- Vončina, Janez (2004). Bistvene kršitve po Dunajski konvenciji ZN o mednarodni prodaji blaga. *Podjetje in delo*, št. 5, str. 806.